

«18 κείμενα για τον Γιάννη Μαρή» Ο μετρ του μυστηρίου και της αγωνίας

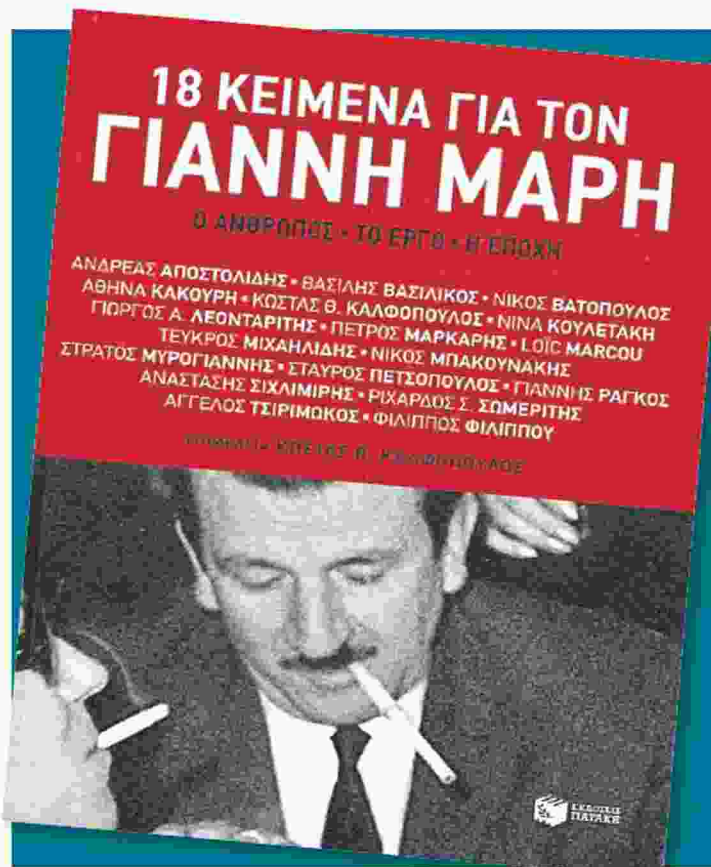
ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΒΑΪΛΑΚΗ

Οι μυστηριώδεις ιστορίες του έμελλε να τον καθιερώσουν ως τον «πατέρα της ελληνικής αστυνομικής μυθολογίας». Από την άλλη, εκείνος πρώτος αντιλήφθηκε -σε καιρούς ανυποψίαστους- ότι αυτό το παραγνωρισμένο λογοτεχνικό είδος θα μπορούσε να αναδείξει ιδανικά τα κοινωνικά προβλήματα και τις στρεβλώσεις της μεταπολεμικής εποχής.

Ο λόγος, βέβαια, για το Γιάννη Μαρή ο οποίος μέσα από κλασικά πια έργα -όπως το «Εγκλήμα στο Κολωνάκι», ο «Θάνατος του Τιμόθεου Κώνστα» και η «Εξαφάνιση του Τζων Αυλακίωτη»- κατόρθωσε να αποτυπώσει εξαιρετικά τη μετεμφυλιακή Αθήνα. Και ως απέφυγε να θίξει -έστω υπαινικτικά- τα πολιτικά προβλήματα και να υποδαυλίσει τα ιδεολογικά πάθη που σιγόκαιγαν. Παρ' όλα αυτά, αν και στέκει σαφώς στο πλευρό της αστυνομικής νομιμότητας, ο τρόπος με τον οποίο προσεγγίζει τους διάφορους χαρακτήρες δείχνει μια ιδιαίτερη κοινωνική ευαισθησία: Αναρωπιέται τι είναι αυτό που γεννά τους μικροκακοποιούς, τους ρουφιάνους, τις πόρνες, τον υπόκοσμο που βλέπουμε στις ιστορίες του. Και, φυσικά, δεν παραλείπει να εστιάζει στην εγκληματική συμπεριφορά των μεγαλοαστών, καταδεικνύοντας ότι η δικαιοσύνη δεν είναι ίδια για όλους.

Η συγγραφική σταδιοδρομία του Γιάννη Μαρή ως αστυνομικού συγγραφέα ξεκίνησε, το 1953, όταν με το πραγματικό του όνομα Γιάννης Τσιριμώκος δημοσίευσε το «Εγκλήμα στο Κολωνάκι» - ένα αθηναϊκό αστυνομικό μυθιστόρημα- στο εβδομαδιαίο περιοδικό «Οικογένεια». Μάλιστα, σε σχετικές διαφημίσεις που δημοσιεύτηκαν στην «Ακρόπολη» διαβάζουμε ότι «είναι το πρώτο ελληνικό αστυνομικό μυθιστόρημα».

Πρωταγωνιστής του ήταν ο θρυλικός αστυνόμος Μπέκας -που βασίστηκε στον επιθεωρητή Μεγκρέ του Ζορζ Σιμόν- ο οποίος δεν λύνει απλώς γρίφους ασεϊκούς με ένα έγκλημα, αλλά επιχειρεί να διεισδύσει στην ψυχοσύνθεση των εμπλεκόμενων χαρακτήρων για να τους κατανοήσει. Στο ίδιο μυθιστόρημα εμφανίζεται για πρώτη φορά και ο δημοσιογράφος Μακρής, το

1954- στην «Απογευματινή». Ήταν το δεύτερο αστυνομικό μυθιστόρημά του και συνοδεύτηκε με τη διαφημιστική φράση «Κάτι που γράφεται διά πρώτων φορά εις ελληνικήν εφημερίδα».

Σε κάθε περίπτωση, η επιτυχία του Μαρή κάθε άλλο παρά ήταν τυχαία, αφού διέθετε πάντα μια σπέρμη πλοκή με ανατροπές και μια σταδιακή ανάπτυξη της εξκνίασης του μυστηρίου, ενώ την ίδια στιγμή δεν παρέβλεπε να αναδείξει προσεκτικά τον ψυχισμό, τα κίνητρα και τους στόχους των προσώπων.

Και όλα αυτά, με τον αστυνόμο Μπέκα να ξέρει περισσότερα απ' όσα λέει και τους υπόπτους να σκιαγραφούνται με μία ασυνήθιστη προσήλωση στην ψυχοσύνθεσή τους, που τους οδηγεί στη μία ή την άλλη επιλογή. Η καινοτομία του Μαρή είναι ότι συνδύασε το ελαφρό λαϊκό θέαμα με το αστυνομικό μυθιστόρημα, δηλαδή μια θεματολογία μικροαστική με μια αφήγηση ριζοσπαστική. Πάντως, το βασικό τρικ που χρησιμοποίησε, είναι η πλαστοπροσωπία: Ο νεκρός που είναι ζωντανός, ο ζωντανός που παριστάνει κάποιον άλλον, οι υπόγειοι οικογενειακοί δεσμοί ή οι κρυφές ερωτικές σχέσεις.

Μέχρι που εμφανίζεται ένα πτώμα. Από εκεί και πέρα τα πάντα ακολουθούν μια αδυσίτητη νομοτέλεια.

Ποια είναι τα κίνητρα του εγκλήματος; Ζήλια; Εκδίκηση; Συμφέρον; Πρόκειται για ερωτικά θρίλερ της δεκαετίας του '50 μέσα από τα οποία ο Μαρής θα αποδεικνύεται ένας μετρ της ιστορίας μυστηρίου, υπογραμμίζοντας -παράλληλα- τις ιδεολογικές

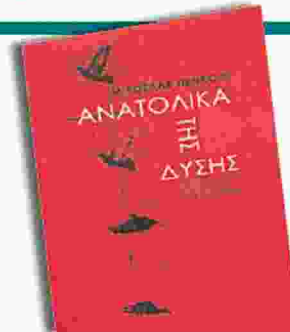
ψίες και φωτίζοντας τα απόκρυφα της νεοελληνικής καθημερινότητας. Στην παρούσα έκδοση με τίτλο «18 κείμενα για τον Γιάννη Μαρή- Ο άνθρωπος, το έργο, η εποχή» (εκδ. Πατάκη) σε επιμέλεια Κώστα Θ. Καλφόπουλου, σταχυολογούνται ανέκδοτα τεκμήρια (φωτογραφίες, χειρόγραφα, δικτυλόγραφα) από το αρχείο του συγγραφέα και το οικογενειακό αρχείο του γιου του, Αγγελου Τσιριμώκου, ο οποίος προλογίζει δικαιωματικά αυτόν τον φόρο τιμής στον Γιάννη Μαρή.

Παράλληλα, συγκεντρώνονται πρωτότυπα κείμενα -γραμμένα ειδικά για την επέτειο των 100 χρόνων από τη γέννησή του- από συγγραφείς, λογοτέχνες και δημοσιογράφους που αναδεικνύουν σημαντικές πτυχές του δημοσιογραφικού και συγγραφικού του έργου, τις οποίες επί δεκαετίες η κριτική είχε αγνοήσει: από την περίοδο της «Μάχης» στον ημερήσιο και περιοδικό Τύπο της εποχής, την επίδραση της γαλλικής κουλτούρας στην προσωπικότητα του συγγραφέα και την υποβλητική αθηναϊκή του τοπογραφία μέχρι τις λογοτεχνικές και συγγραφικές προϋποθέσεις που διαμορφώνουν δομικά το έργο του, τις ύστερες εκδόσεις, καθώς και την «πινακοθήκη» των ηρώων του.

Όπως προκύπτει από την μελέτη του έργου του, αυτό που καταφέρνει κάθε φορά ο Γιάννης Μαρής είναι να σχηματίζει ένα σταυρόλεξο μυστηρίου και αγωνίας γύρω από ερωτικά και άλλα εγκλήματα που συνήθως απορρέουν από την εισδοχή των ασήμαντων και περιθωριακών στον κόσμο της πολυτελείας.

Κάπως έτσι, μέσα από αυτό το τέκνασμα, φιλοτεχνεί με εντυπωσιακή ακρίβεια μια τοκογραφία της ελληνικής κοινωνίας όπου μπορεί κανείς να διακρίνει τις μικροαστικές εμμονές μιας ολοκληρωτικής εποχής γύρω από τον εύκολο πλουτισμό, το ιδιωτικό συμφέρον και την κακώς εννοούμενη καταξίωση- μία εποχή, δηλαδή, από την οποία μάλλον δεν έχουν αλλάξει και πολλά...

Νέες Εκδόσεις

ΜΙΡΟΣΛΑΒ ΠΕΝΚΟΦ

«Ανατολικά της δύσης- Μια χώρα σε ιστορίες»

Αντίοδες, σελ. 272

Όταν ο παπούς έμαθε πως έφευγα για σπουδές στην Αμερική μου έγραψε ένα αποκαϊρετιστήριο σημείωμα. «Σάβιο καπιταλιστικό γουρούνι», έλεγε το σημείωμα, «να 'χεις καλή πτήση. Με αγάπη, ο παπούς σου». Ήταν γραμμένο σε ένα τσαλακωμένο κόκκινο ψηφοδέλτιο από τις εκλογές του 1991. Συγκινήθηκα, οπότε κάθισα κάτω, έβγαλα ένα χαρτονόμισμα του ενός δολαρίου και έγραψα στον παπού την ακόλουθη απάντηση: «Κομμουνιστικό κορόιδο, ευχαριστώ για το γράμμα. Φεύγω αύριο και μόλις φτάσω εκεί θα προσπαθήσω να παντρευτώ μια Αμερικάντα του συντομότερου δυνατόν. Θα φροντίσω να κάνω πολλά Αμερικανάκια. Με αγάπη, ο εγγονός σου».

ΕΛΕΝΗ ΓΙΑΝΝΑΚΑΚΗ

«Σκούρο γκρι, σχεδόν μαύρο»

Πατάκη, σελ. 198

«Σχαινόμαι τα γερασμένα χέρια. Τα χέρια πιο πολύ από άλλα μέρη του σώματος. Φυσικά και το πρόσωπο, δε λέω, το δέρμα του προσώπου, του λαιμού κυρίως, ναι, του λαιμού που έτσι, με την παραμικρή κίνηση, στρίβει και μαζεύεται σαν να 'χει ξεκολλήσει απ' το κρέας και τα κόκαλα. Αλλά με τα χέρια είναι αλλιώς. Γιατί τα χέρια είναι κάτι σαν... πώς να το πω, σαν... σαν τις κεραίες, σαν γέφυρες είναι που σε φέρνουνε πιο κοντά με όλα γύρω σου, ανθρώπους και πράγματα». Ενα μυθιστόρημα για τα γερατειά σε μια κοινωνία που, εμμονικά προσηλωμένη στη φανταστική της αιώνιας νεότητας και της αισθητικής της, αντιμετωπίζει τους γέρους σαν τους καινούργιους παρίες.

MARINA STEPANOVA

«Οι γυναίκες του Λαζάρου»

Λιβάνης, σελ. 512

Ο Λάζαρος Λιντ, ένας ρακένδυτος και πενασμένος έφηβος, που όμως είναι δίκαιος στις φυσικές επιστήμες, εμφανίζεται στο Δεύτερο Κρατικό Πανεπιστήμιο της Μόσχας, όπου αναδεικνύεται η αξία του και τον αναλαμβάνει υπό την προστασία του ο ευφυής και έντιμος καθηγητής Τσαλντόνοφ. Η ζωή του θα αλλάξει για πάντα και θα συνδεθεί αναπόφευκτα με τρεις γυναίκες: τη σύζυγο του μέντορά του, τη δική του νεαρή σύζυγο και την εγγονή του. Μέσα από τη ζωή αυτών των γυναικών, η Μαρίνα Στεπνόβα, με συμπόνια και ψυχολογική διαορακτικότητα, ξετυλίγει τα κουβάρια των σχέσεων μιας ξεχωριστής οικογένειας σε μια ταραγμένη χώρα.